Projekt „Eesti 20. sajandi (1870–1991) sõjalise ehituspärandi kaardistamine ja analüüs”

Tuksi piirivalvekordon Lääne-Nigula vallas Läänemaal

Sisukord

1. Kohustuslikud andmed 2
2. Asukoha skeemid 3
3. Fotod 9
4. Täiendav info 52

Koostajad:
Ain Tähiste
Mart Mõniste

2017

1. Kohustuslikud andmed

1.1	**Algne nimetus**	106. piirivalvesalga 15. kordon (Mihhail Kozlovi nimeline), s/o 2198-ЬІ
1.2	**Hilisem(ad), sh praegune(sed) nimetus(ed)**	Tuksi kordon
1.3	**Aadress**	Lääne maakond, Lääne-Nigula vald, Elbiku küla. Lähiaadress: Kordoni (1,6 ha), tunnus: 52001:001:0052 riigikaitsemaa
1.4	**Koordinaadid**	59°10′7.91″, 23°31′48.84″
1.5	**Algne teave, sh ajalugu**	Kordon valmis u 1985. aastal, enne oli kordon Spithamis.
1.6	**Praegune funktsioon**	
1.7	**Seisukorra hinnang**	Heas seisukorras kompaktne ja kompleksne uuemat tüüpi kordon.
1.8	**Ümbruse lühikirjeldus**	Kaugus Haapsalust 25 km, Dirhami sadamast 5 km, eelmisest kordoni asukohast Spithamis 6 km. kaugus merest 1,1 km. Riguldi - Dirhami teest 200 m ida pool. 150 m kaugusel on Rooslepa kalmistu.
1.9	**Joonised**	Hoonete ja asukoha skeemid (11)
1.10	**Fotod**	Tänapäevased fotod (85)
1.11	**Seotud ehitised**	
1.12	**Põhiüksus**	106. piirivalvesalk
1.13	**Lisateave**	Kuigi kordon kannab Tuksi nime, asub tegelikult Elbiku küla piirides, 50 m Tuksi küla piirist.
1.14	**Töö teostamise aeg**	Välitööde aeg 18.05.2015
1.15	**Koostaja andmed**	Ain Tähiste, Mart Mõniste

2. Asukoha skeemid

Skeem 1.Tuksi kordon Läänemaal Lääne-Nigula vallas.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

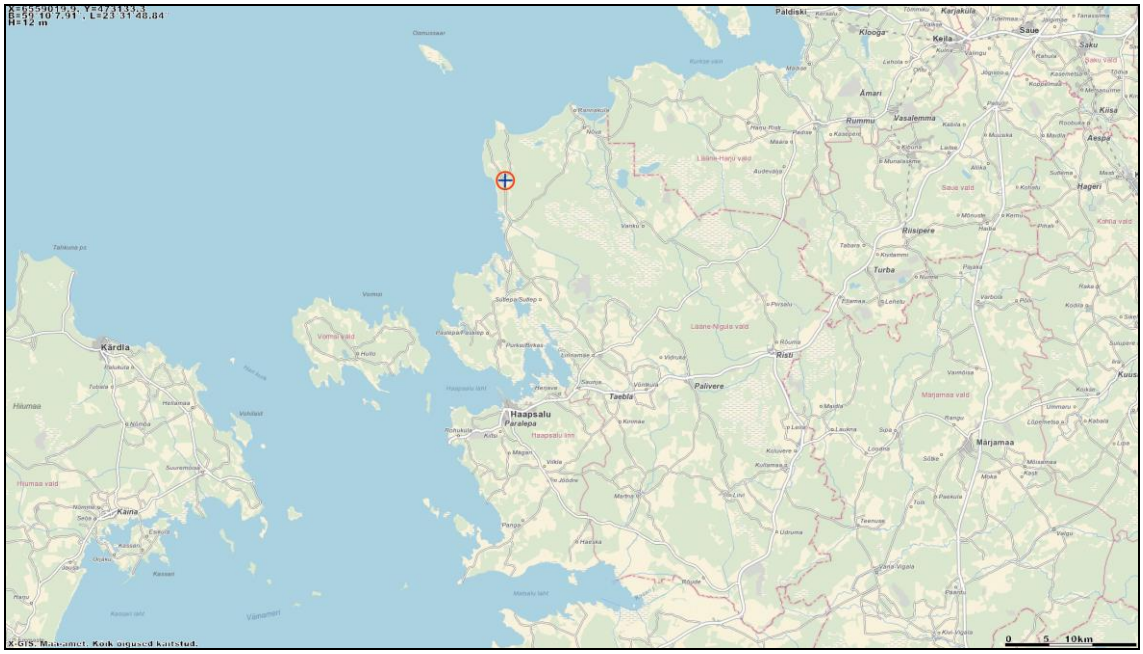

Skeem 2. Tuksi kordon Läänemaal Lääne-Nigula vallas.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 3. Tuksi kordon Lääne-Nigula vallas Elbiku külas.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

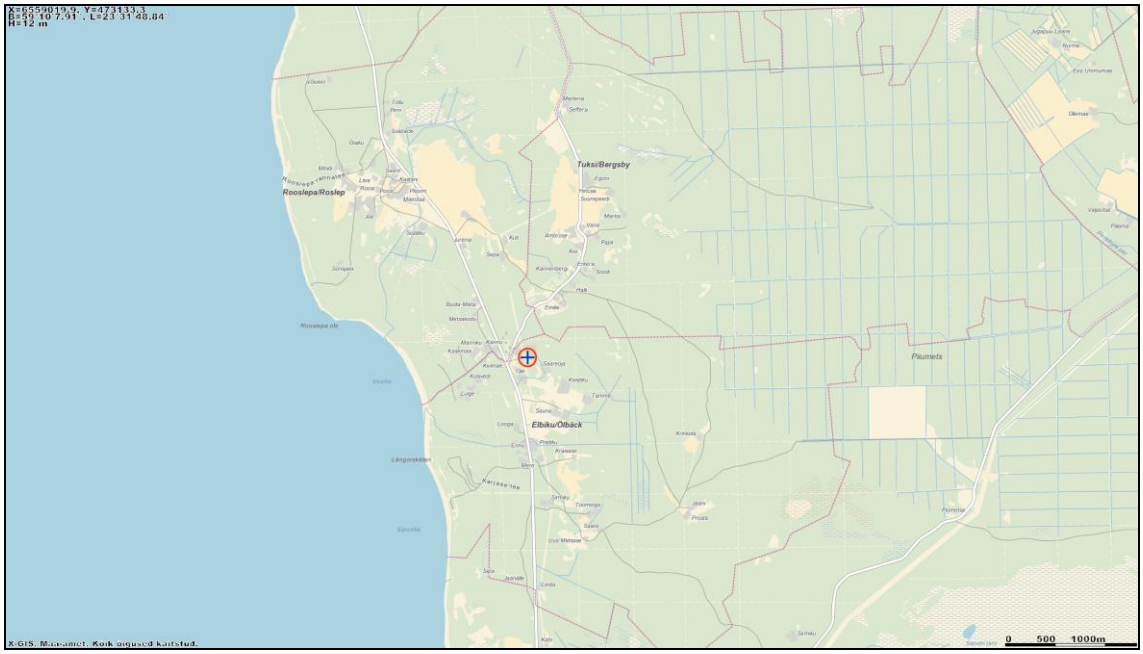

Skeem 4. Tuksi kordon Lääne-Nigula vallas Elbiku külas.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

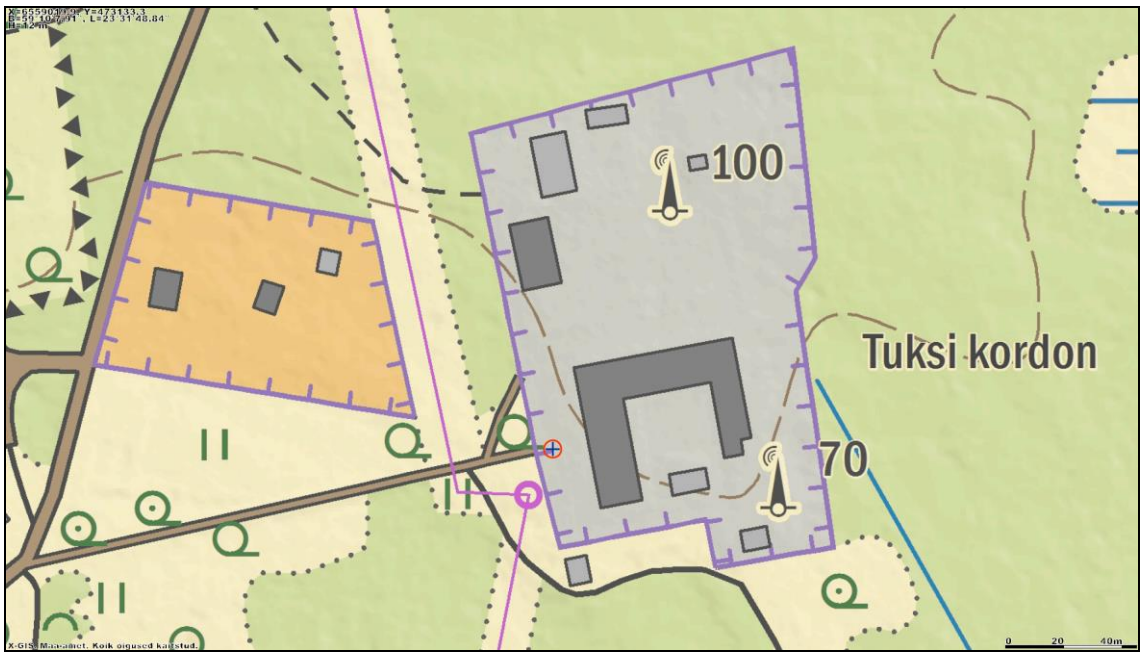

Skeem 5. Tuksi kordon.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 6. Tuksi kordon.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

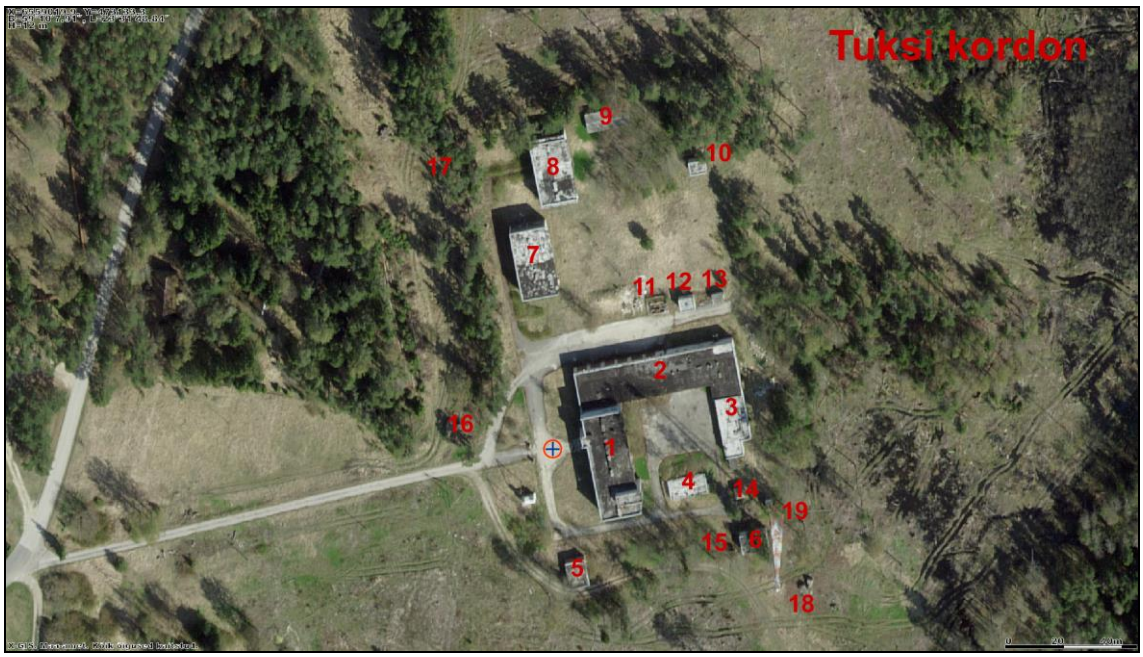

Skeem 7. Tuksi kordon. Allikas: Maa-ameti Geoportaal

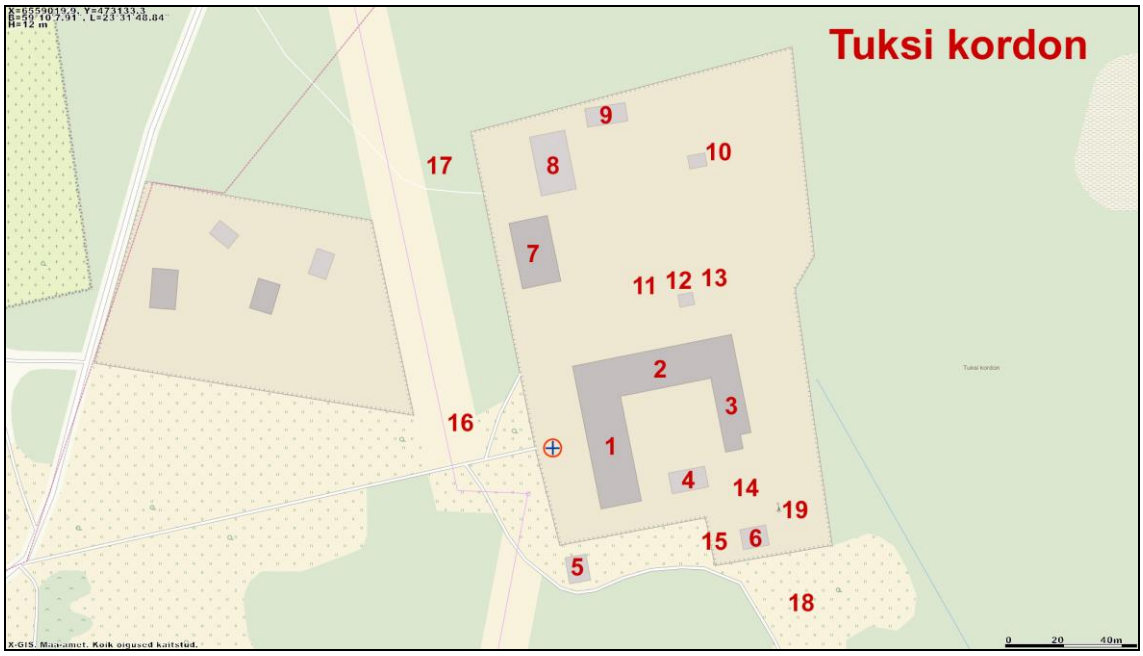

Skeem 8. Tuksi kordon. Allikas: Maa-ameti Geoportaal

1 - kordonihoone
2 - garaažid
3 - katlamaja, saun, koerte maja jms
4 - juurviljahoidla
5 - reoveepuhasti
6 - ladu
7, 8 - ohvitseride elamu
9 - kuur
10 - pumbamaja
11 - kütusehoidla
12 – määrdeainete ladu
13 - peldik
14 - kurilka
15 - relvakontrolli post
16, 17, 18 - dotid SPS-3
19 - uus mobiilimast

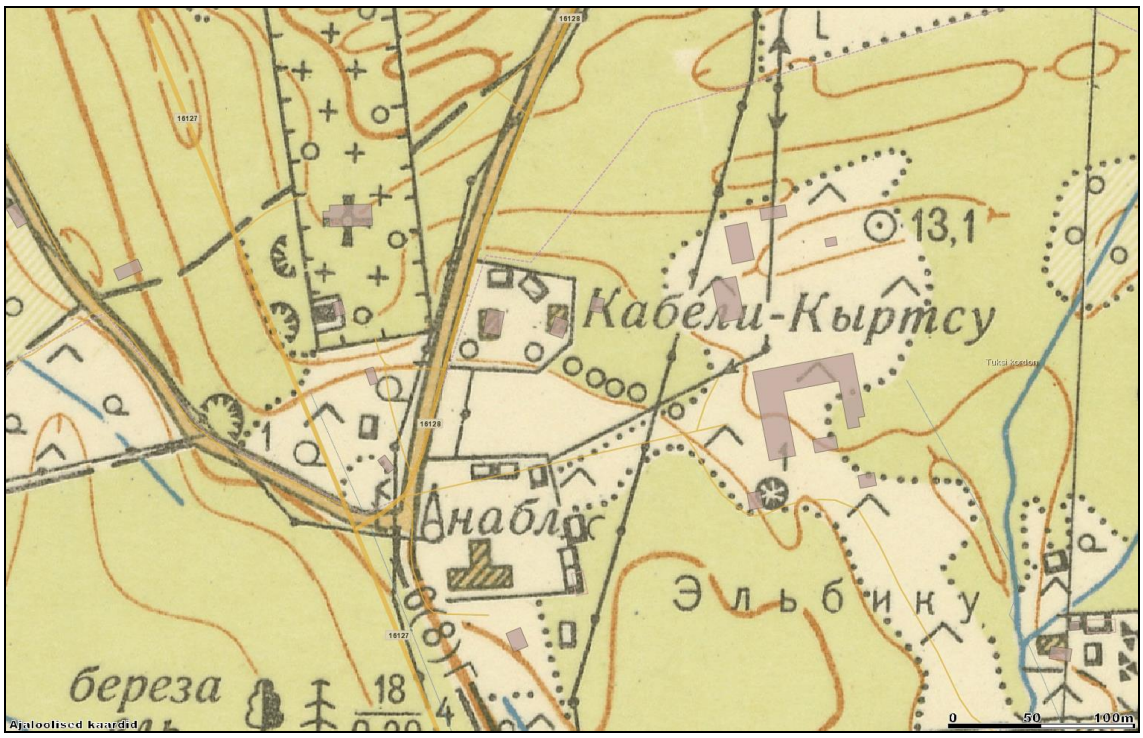

Skeem 9. Tuksi kordoni asukoht 1961. aasta kaardil. Tee ääres hoovis on märgitud vaatetorn. (kordon?). Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 10. Tuksi kordon 1998. aasta aerofotol.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 11. Tuksi kordon 2005. aasta aerofotol.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 12. Tuksi kordon 2012. aasta aerofotol.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

3. Fotod

Foto numbri järel sulgudes on pildifaili number.
Nurksulgudes on objekti number asukohaskeemil.

Foto 1 (006). Tuksi kordon. Sissesõidutee, vaade peavärava poolt.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 2 (002). Tuksi kordon. Kordoni peahoone [1], vaade sissesõiduteelt.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 3 (310). Tuksi kordon. Imelikul kombel ei leidu kordoni juures riviplatsi ega jälgegi paraadseinast ja muust näitagitatsioonist. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 4 (128). Tuksi kordon. Vaade garaaži [2] katuselt peaväravale.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 5 (319). Tuksi kordon. Peahoone [1].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 6 (309). Tuksi kordon. Peahoone [1].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 7 (132). Tuksi kordon. Peahoone [1], vaade katlamaja [3] katuselt, paremal garaažid [2].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 8 (195). Tuksi kordon. Peahoone [1] tagumine sissepääs.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 9 (199). Tuksi kordon. Peahoone [1] trepikoda.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 10 (206). Tuksi kordon. Peahoone [1]
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 11 (214). Tuksi kordon. Peahoone [1], peasissepääs.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 12 (219). Tuksi kordon. Peahoone [1], uksel säilinud algupärane silt.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 13 (229). Tuksi kordon. Peahoone [1] peldikud.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 14 (230). Tuksi kordon. Peahoone [1] peldikud.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 15 (257). Tuksi kordon. Peahoone [1] peldikud.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 16 (260). Tuksi kordon. Peahoone [1] teise korruse magala (6 x 20 m, kõrgus 3 m).
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 17 (290). Tuksi kordon. Peahoone [1] söögisaal.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 18 (291). Tuksi kordon. Peahoone [1] söögisaali põranda mosaiik.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 19 (293). Tuksi kordon. Peahoone [1] köök. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 20 (299). Tuksi kordon. Peahoone [1] köögis olev leivaahi (145 x 160 cm) paistab olevat täiesti kasutamata. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 21 (270). Tuksi kordon. Peahoone [1] katus. Äravoolutorud on ummistunud, katusele koguneb vesi. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 22 (277). Tuksi kordon. Peahoone [1] katus.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 23 (018). Tuksi kordon. Peahoonega külgepidi kokku ehitatud garaažide tiib [2].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 24 (033). Tuksi kordon. Garaažid [2] on kasutusel, uksed ees ja suletud.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 25 (022). Tuksi kordon. Garaažid [2].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 26 (023). Tuksi kordon. Garaažid [2], uksed on algupärased ja säilinud on autode numbrid.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 27 (034). Tuksi kordon. Katlamaja [3] korstna alus.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 28 (110). Tuksi kordon. Katlamaja [3] tagumine külg.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 29 (109). Tuksi kordon. Katlamaja [3] taga on maas piirivalvurit kujutav suuremõõtmeline pannoo. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 30 (111). Tuksi kordon. Katlamaja [3].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 31 (142). Tuksi kordon. Katlamaja [3] tiiva teises otsas on koerte maja.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 32 (170). Tuksi kordon. Vaade garaažide tiivale [2] sisehoovist, paremal katlamaja tiib.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 33 (114). Tuksi kordon. Garaažide [2] katus, paremal paistavad elamud [7, 8].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 34 (131). Tuksi kordon. Vaade katlamaja tiivale [3] garaažide katuselt.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 35 (193). Tuksi kordon. Sauna sissepääs garaažide tiiva [2] hoovipoolses küljes.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 36 (175). Tuksi kordon. Saun.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 37 (130). Tuksi kordon. Vaade sisehoovile garaažide [2] katuselt, keskel kelder [4].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 38 (135). Tuksi kordon. Kelder [4].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 39 (301). Tuksi kordon. Kelder [4].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 40 (303). Tuksi kordon. Kelder [4].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 41 (306). Tuksi kordon. Kelder [4].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 42 (271). Tuksi kordon. Reoveepuhasti [5], vaade peahoone [1] katuselt.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 43 (308). Tuksi kordon. Reoveepuhasti [5].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 44 (316). Tuksi kordon. Reoveepuhasti [5].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 45 (148). Tuksi kordon. Ladu [6], paremal relvakontrolli post [15].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 46 (004). Tuksi kordon. Ohvitseride elamu [7].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 47 (021). Tuksi kordon. Elamud [7] ja [8]. Elamu [7] alumise korruse rõdud on algselt kinni ehitatud, maja otsas on eraldi sissepääs ja katusel raadioantenn, ilmselt kasutati osa elamust muul otstarbel. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 48 (046). Tuksi kordon. Elamu [7].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 49 (063). Tuksi kordon. Vasakul elamu [8[, paremal elamu [7],
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 50 (093). Tuksi kordon. Elamu [7].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 51 (096). Tuksi kordon. Elamu [7].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 52 (066). Tuksi kordon. Elamu [8].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 53 (058). Tuksi kordon. Elamu [8], taga vasakul paistab garaaž [2].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 54 (060). Tuksi kordon. Elamu [8].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 55 (062). Tuksi kordon. Elamu [8].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 56 (057). Tuksi kordon. Kuurid [9], paremal elamu [8].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 57 (053). Tuksi kordon. Kuurid [9], bokse on 2 x 7.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 58 (056). Tuksi kordon. Kuurid [9].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 59 (049). Tuksi kordon. Pumbamaja [10].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 60 (050). Tuksi kordon. Pumbamaja [10] taga metsa all on lammutusrisu, jääb selgusetuks, kas on seal olnud mõni ehitis või on sodi veetud mujalt. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 61 (032). Tuksi kordon. Kütusehoidla [11], taga elamud [7] ja [8].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 62 (028). Tuksi kordon. Vasakul kütusehoidla [11], keskel ladu [12], paremal peldik [13].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 63 (124). Tuksi kordon. Vasakul kütusehoidla [11], keskel määrdeainete ladu [12], paremal peldik [13]. taga pumbamaja [10]. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 64 (035). Tuksi kordon. Määrdeainete ladu [12].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 65 (104). Tuksi kordon. Ladu [12] ja peldik [13], taga vasakul elamud [7] ja [8], paremal pumbamaja [10]. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 66 (103). Tuksi kordon. Peldik [13], taga vasakul pumbamaja [10].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 67 (037). Tuksi kordon. Peldik [13]. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

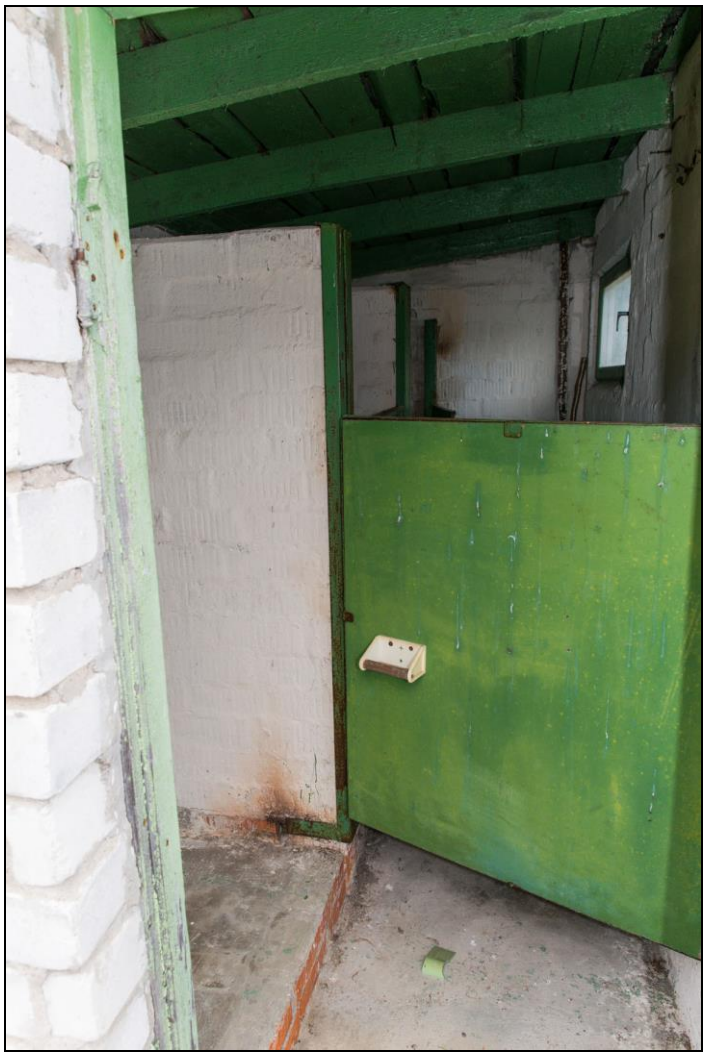

Foto 68 (038). Tuksi kordon. Peldik [13]. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 69 (040). Tuksi kordon. Peldik [13] on ruumikas ja kapitaalselt ehitatud.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 70 (044). Tuksi kordon. Peldik [13], vasakul paistab ventilatsioonikorsten, militaarpeldikutes üsna harvaesinev. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 71 (146). Tuksi kordon. Kurilka [14] on väga omapärane ja hästi säilinud.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 72 (144). Tuksi kordon. Kurilka [14].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 73 (166). Tuksi kordon. Kurilka [14] mõõtmed on 3,2 x 3,2 m.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 74 (167). Tuksi kordon. Kurilka [14] teostus on nii kvaliteetne, et tekib kahtlus, kas pole tegemist hilisema eesti piirivalve rekonstruktsiooniga? Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 75 (150). Tuksi kordon. Relvakontrolli post [15], taga paistab ladu [6] ja paremal raiesmikul dott [18]. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 76 (007). Tuksi kordon. Dott [16] peaväravast vasakul elektriliini all, taga paistab dott [17]. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 77 (009). Tuksi kordon. Dott [16] SPS-3 (СПС-3 сборное пулеметное сооружение). Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 78 (010). Tuksi kordon. Dott [16]. Ambrasuuride ees olevate laiendusete mõõtmed: 128 x 63 cm, sügavus 53 cm, seina paksus 7 cm. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 79 (068). Tuksi kordon. Dott [17]. SPS-3 tüüpi dotte on ka mujal piirivalvekordonite ümber, aga selliseid ambrasuuri laiendusi pole kusagil mujal säilinud.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 80 (073). Tuksi kordon. Dott [17], taga elamud [7] ja [8].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 81 (080). Tuksi kordon. Dott [17].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 82 (089). Tuksi kordon. Dott [17]. Kõigis kolmes dotis on säilinud kuulipilduja alused.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 83 (153). Tuksi kordon. Dott [18] on nähtavale ilmunud 2015. aasta kevadel tehtud lageraiega, varem poleks seda padrikus märganudki. Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 84 (154). Tuksi kordon. Dott [18], taga paistab mobiilimast [19].
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

Foto 85 (318). Tuksi kordon. Mobiilimast [18] kordoni hoovi tagumises nurgas.
Foto Mart Mõniste 18.05.2015

4. Täiendav info

Eesti Rohevöö projekt

http://pk.emu.ee/struktuur/maastikukorralduse-ja-loodushoiu-osakond/teadustoo/projektid/rakendusprojektid/interreg-projekt-baltic-green-belt/kaardid/

(vaadatud 20.11.2017)

Eesti rohevöö militaarobjektid: Eesti põhja- ja looderannik

Google Maps kaardirakendusse on märgitud 197 objekti

https://www.google.com/maps/d/viewer?msa=0&mid=1JwCoVbQG--CYNwH3pPtbrmPHin0&ll=59.35002730386378%2C25.68006450000007&z=9

(vaadatud 20.11.2017)

NSV Liidu ja Venemaa relvajõud Eestis 20. sajandi lõpukümnendeil. Esimene osa: ülevaade Eestis asunud NSV Liidu ja Venemaa relvajõududest (v.a. merevägi). Koostaja Jüri Pärn 2007

Vanemleitnant Mihhail Matvejevitš Kozlov oli kordoniülem, kes olevat saanud surma võitluses paadiga maaletulnud diversantide vastu 3. septembril 1951. Piiririkkujaiks olid „koos sakslastega jalgalasknud esseslased Ustel, Pors ja Kreums” ning neljandana, nagu aastaid hiljem selgunud olevat, „Friedrich Priidu poeg Põld, kes oli põgenenud Läände 1947. aastal kalakuunaril „Meretuul”” (Jaak Pihlau andmeil oli ta nimi hoopis Friedrich-Priidu Põld). Aastakümneid hiljem teenis samas kordonis algul ajateenijana, seejärel peale Kõrgema Piirivalve Juhtivkoosseisu Kooli lõpetamist (1974) ohvitserina M. Kozlovi poeg Juri Kozlov (teenis seal veel 1975.a, isa hukkumise ajal oli 2-kuune, teistel andmetel 4-kuune). ,